

Social Work & Education

©SW&E. 2025

УДК 377.36.093.5:364]:37.013.2

DOI: 10.25128/2520-6230.25.1.9

Олена МАЛОВІЧКО,
кандидатка філософських наук,
доцентка¹,
elenamalovichko@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4137-8953>

Сергій МАЛОВІЧКО,
аспірант², 0960770500@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9830-9214>

Олег МАСЮК,
доктор філософських наук, доцент,
професор³,
masiukoleg@np.znu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3853-5863>

Тарас БУТЧЕНКО,
доктор філософських наук,
професор, завідувач⁴,
tiberuus17@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0671-1500>

Статус статті:

Отримано: лютий 28, 2025

1-переглядування: березень 21, 2025

Прийнято: березень 30, 2025

^{1, 2, 3, 4} кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи, Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна;

Маловічко, О., Маловічко, С., Масюк, О., Бутченко, Т. (2025). Інтеграція партисипативного та компетентнісного підходів у підготовці фахових молодших бакалаврів соціальної роботи. *Social Work and Education*, Vol. 12, No. 1 pp. 116-128. DOI: 10.25128/2520-6230.25.1.9

ІНТЕГРАЦІЯ ПАРТИСИПАТИВНОГО ТА КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу інтеграції партисипативного та компетентнісного підходів у підготовці фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота». Автори досліджують сучасний стан освітніх програм в Україні, виявляючи проблеми фрагментарності залучення стейкхолдерів та вплив традиційної дидактичної моделі, що обмежує можливості формування компетентностей студентів. У статті розглядається досвід впровадження партисипативного підходу на прикладі ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» та оцінюється його ефективність у контексті відповідності компетентностей здобувачів освіти сучасним запитам ринку праці та соціальної сфери. Особлива увага приділяється механізмам залучення роботодавців, науково-педагогічних працівників, випускників і студентів до розробки та оновлення освітніх програм, що дозволяє забезпечити єдність теорії та практики. Визначено, що партисипативний підхід сприяє усуненню ключових недоліків компетентнісного підходу, зокрема бюрократизації та відірваності стандартів від реальних викликів професійної діяльності.

У статті узагальнено досвід використання інтерактивних методів навчання. Виявлено потенційні колізії між компетентнісним і партисипативним підходами. Надмірний акцент на професійні компетентності може призвести до звуження змісту освіти та ослаблення загальногуманітарної підготовки, що суперечить гуманістичній моделі освіти. Водночас інтеграція теоретичних і практичних компонентів у рамках інтегрованої освітньої моделі здатна забезпечити баланс між фундаментальними знаннями та професійними навичками. Практичне значення дослідження полягає в можливості масштабування отриманого досвіду на інші заклади фахової передвищої освіти та розробці рекомендацій щодо удосконалення освітніх програм. Перспективи подальших досліджень охоплюють розробку інтегративної моделі адаптивного оновлення процесу підготовки фахівців соціальної сфери, оцінку ефективності партисипативних методів у компетентнісній освіті та інтеграцію міжнародного досвіду до національної системи підготовки соціальних працівників.

Ключові слова: соціальна робота, компетентнісний підхід, партисипативний підхід, фахова передвища освіта, освітньо-професійні програми, підготовка соціальних працівників, залучення стейкхолдерів, інтегрована модель.

ВСТУП

Підготовка фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота» в Україні характеризується фрагментарним залученням стейкхолдерів до процесу формування компетентностей. Брак системної взаємодії між закладами освіти та роботодавцями у соціальній сфері зумовлює невідповідність освітніх програм реальним потребам професійної діяльності та знижує рівень підготовки фахівців. Однією з ключових причин такої ситуації є збереження традиційної інституційної освітньої моделі, що сформувалася у радянський період і досі значною мірою визначає реальний навчальний процес. У рамках цієї моделі студенти розглядаються як пасивні споживачі знань, роль викладача зводиться до транслявання інформації, а зміст освіти – до уніфікованого набору дисциплін.

Відповідно розробка освітніх програм та навчальний процес здійснюються в монологічному, закритому режимі поза активної взаємодії здобувачів освіти зі стейкхолдерами. Як наслідок, зміст освіти виявляється відірваний від реального професійного життя. Визначення компетентностей, на набуття яких спрямовані освітні програми, має формальний характер і не відповідає реальним викликам, що постають сьогодні в суспільстві перед соціальними працівниками.

Викладене зумовлює соціально-практичну актуальність завдання з формування інституційних засад партисипативної моделі професійної освітньої підготовки молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота». Йдеться про перехід до освітнього процесу здійснення в діалогічному та відкритому режимі. Впровадження інтерактивних і партнерських форм викладання та навчання, у яких стейкхолдери відіграють активну роль у визначенні та формуванні компетентностей майбутніх соціальних працівників. Передумова вирішення цього завдання – поєднання теоретичних і практичних складових освітнього процесу, що, своєю чергою, потребує чіткої концептуалізації підходів до його організації.

Ключова **наукова проблема** у цьому контексті, результати дослідження якої висвітлюється у нашій статті, полягає в необхідності інтеграції компетентнісного та партисипативного підходів до підготовки фахових молодших бакалаврів соціальної роботи. Компетентнісний підхід визначає зміст освітнього процесу, орієнтуючи його на формування необхідних професійних знань, навичок і цінностей. Водночас партисипативний підхід створює умови для гнучкої адаптації освітніх програм, забезпечуючи ефективне залучення всіх учасників освітнього процесу до оновлення змісту навчання.

На нашу думку, в Україні відсутній єдиний механізм впровадження партисипативного підходу на рівні фахової передвищої освіти, що ускладнює його системне застосування. Водночас окремі успішні практики підтверджують дієвість такого підходу. Як приклад, у ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» реалізовано системну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, що забезпечило відповідність компетентностей випускників сучасним вимогам ринку праці. Високі оцінки акредитації освітньо-професійної програми «Соціальна робота» засвідчують успішність цієї практики [4].

Практичне значення дослідження, представленого у статті, полягає в можливості масштабування цього досвіду на інші заклади фахової передвищої

освіти. Проведений аналіз формує основу для розробки рекомендацій щодо впровадження партисипативного підходу у діяльність з проєктування та провадження освітніх програм з підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота».

Відповідно до викладеного **метою дослідження** є аналіз взаємозв'язку компетентнісного та партисипативного підходів у підготовці фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота», оцінка досвіду їхньої інтеграції та окреслення перспектив подальшого розвитку. Для досягнення цієї мети вирішуємо такі завдання: аналіз сучасного стану підготовки фахових молодших бакалаврів соціальної роботи в Україні; розкриття потенціалу компетентнісного підходу, визначення його переваг та обмежень; встановлення ролі партисипативного підходу у подоланні цих обмежень через залучення стейкхолдерів до формулювання та, в подальшому, формування компетентностей; аналіз практичного досвіду впровадження інтегрованої моделі підготовки соціальних працівників у ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» (м. Запоріжжя).

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження ґрунтувалося на аналізі теоретичних джерел, що розкривають сутність партисипативного підходу у компетентнісній підготовці, узагальненні практичного досвіду колективу авторів у реалізації акредитації програми «Соціальна робота» освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр» і результатів проведених фокус-груп та опитувань стейкхолдерів цієї програми (здобувачів, випускників і представників роботодавців). Для вирішення поставлених завдань також використовувався контент-аналіз змісту освітньо-професійних програм, звітів за результатами акредитаційних експертиз зі спеціальності «Соціальна робота», Стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності «Соціальна робота» освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр».

ВИКЛАД МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Компетентнісний підхід у сучасній освіті спрямований на формування здатності особи успішно соціалізуватися, навчатися та здійснювати професійну діяльність. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», компетентність є результатом динамічного поєднання знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та особистісних якостей [16]. У міжнародному контексті, зокрема у документах ЮНЕСКО, компетентнісний підхід визначається як розвиток комплексних здібностей, що дозволяють студентам діяти й мислити в різних життєвих і професійних ситуаціях [21].

Компетентність виконує роль організуючого принципу навчального плану. У ній фіксується тип життєвих або професійних ситуацій, в яких студенти повинні навчитися діяти компетентно. Тобто компетентність – результат міцної бази знань, що можуть бути реалізовані практично. Тим самим здійснюється відхід від уявлення освіти як процесу відтворення теоретичних знань/запам'ятовування фактів («the conventional knowledge approach»). Натомість

освіта зосереджується на активному навчанні, інтеграції теорії та практики, а також підготовці студентів до реальних викликів ринку праці.

У сфері професійної освіти соціальних працівників компетентнісний підхід знайшов своє інституційне закріплення, зокрема, у Стандарті фахової передвищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр» затверджений наказом МОН України № 1004 від 21.09.2021 року [17]. Результати ретроспективного аналізу документа та досвід участі в його розробці свідчать про визначальну роль компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної роботи. Його реалізація спрямована на розвиток фахових знань, навичок та загальних здібностей, необхідних для професійної діяльності.

Проте компетентнісний підхід має і низку обмежень. Зокрема, він може призводити до бюрократизації освітнього процесу, коли освітні стандарти стають відірваними від реальних потреб професійної сфери. Крім того, компетентнісний підхід нерідко надмірно орієнтований на оцінювання та стандартизовані результати, що може обмежувати можливості для урахування особистісної багатоманітності студентів і специфіки окремих закладів освіти. З огляду на такого роду виклики, постає питання про необхідність підсилення компетентнісного підходу за рахунок впровадження партисипативних практик.

На нашу думку, партисипативний підхід дозволяє зменшити ризики бюрократизації та підвищити відповідність освіти реальним потребам професії, залучаючи до процесу навчання всіх ключових стейкхолдерів – роботодавців, науково-педагогічних працівників, випускників і самих студентів. Його застосування сприяє тому, що освітні програми не лише відповідають формальним стандартам, а й відображають реальні вимоги соціальної сфери.

У контексті підготовки соціальних працівників партисипативний підхід відіграє особливо важливу роль, оскільки соціальна робота вимагає не лише засвоєння теоретичних знань, а й розвинених навичок комунікації, адаптивності та практичного вирішення проблем [20]. Залучення студентів до процесу визначення змісту навчання та формування компетентностей через активну взаємодію з роботодавцями та фахівцями галузі дозволяє створити навчальне середовище, максимально наближене до реальних умов їхньої майбутньої діяльності.

Тобто партисипативний підхід забезпечує формування інституційних засад, що сприяють осмисленню професійної діяльності не як набору формальних стандартів, а як живої практики, що формується у процесі взаємодії студентів, викладачів і роботодавців. Тому його впровадження є необхідним кроком для модернізації системи підготовки соціальних працівників та забезпечення їхньої високої професійної готовності.

Особливо важливим є те, що застосування партисипативного підходу не лише дозволяє адаптувати освітні програми до потреб соціальної сфери, а й стимулює розвиток навичок командної роботи та самостійності у прийнятті рішень. Коли здобувачі освіти беруть участь у проектах, зустрічах із роботодавцями, стають співорганізаторами соціальних ініціатив, вони не просто

отримують знання, а навчаються їх застосовувати в реальному житті, що є суттєвим доповненням до суто академічного формування компетентностей.

Таким чином, компетентнісний та партисипативний підходи є не альтернативними, а взаємодоповнюваними. Компетентнісний підхід формує основу освітнього процесу, спрямовуючи його на розвиток ключових професійних знань, умінь та цінностей. Водночас партисипативний підхід забезпечує гнучкість освітніх програм, сприяючи активному залученню всіх стейкхолдерів до їх удосконалення та адаптації відповідно до сучасних вимог професійної діяльності. Разом вони створюють інтегровану модель підготовки майбутніх фахівців, яка відповідає не лише формальним вимогам освітніх стандартів, а й реальним викликам соціальної роботи.

Взаємодоповнюваність компетентнісного та партисипативного підходів сьогодні визнається багатьма дослідниками у галузі соціальної роботи.

Так, Н. Горішна підкреслює, що в багатьох країнах світу модернізація систем професійної підготовки соціальних працівників базується на активному залученні всіх стейкхолдерів до формування освітніх програм. Така тенденція спрямована на те, щоб забезпечити відповідність навчального процесу актуальним викликам соціальної сфери та потребам ринку праці [2]. У цьому контексті партисипативний підхід не лише посилює практичну спрямованість підготовки, але й сприяє інтеграції освіти до світового освітнього простору.

Схожі висновки знаходимо у наукових працях Т. Семигіної [18; 19]. Зокрема, вона зазначає, що «партисипативний підхід у соціальній роботі базується на залученні клієнтів до процесу ухвалення рішень, що дозволяє забезпечити їхню соціальну інтеграцію та підвищити ефективність соціальних послуг» [19, с. 37]. Разом із цим передумова практичної реалізації цього підходу – його інституційне оформлення вже на етапі підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у режимі партнерської співпраці викладачів з роботодавцями, випускниками і здобувачами освіти.

Компетентнісна модель навчання передбачає як засвоєння теоретичного матеріалу, так і набуття студентами практичних навичок у процесі взаємодії з реальними соціальними групами та роботодавцями. Як зазначають О. Пожидаєва та Т. Семигіна, «навчання соціальній роботі має здійснюватися через безпосередню участь студентів у розробці та реалізації соціальних проєктів» [15]. На нашу думку, цей висновок підтверджується досвідом підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота» і у ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ», що орієнтована на забезпечення єдності теоретичної та практичної підготовки студентів [10; 13].

Партисипативний підхід відіграє ключову роль у досягненні цієї мети, оскільки саме через нього компетентнісне навчання отримує свої практичні форми реалізації. Зокрема, існують реальні можливості здійснення навчання за допомогою практичного змодельованих соціальних кейсів, проведення досліджень реальних соціальних проблем, а також участі студентів у волонтерських та громадських ініціативах. Завдяки цьому майбутні соціальні працівники не лише освоюють необхідні знання, а й набувають досвіду роботи в реальних умовах соціальної сфери.

Інші можливі партисипативно-орієнтовані формати навчального процесу, що передбачають активну взаємодію з професійною спільнотою: гостьові лекції, тренінги, спільні панельні дискусії за участю практиків соціальної роботи [6; 7; 8; 9; 11; 12; 14]. Залучення роботодавців, представників громадських організацій та експертів дає студентам змогу глибше зрозуміти реальні виклики професії, розвивати комунікативні навички та знайомитися з сучасними методами соціальної роботи. Тобто взаємодія студентів зі стейкхолдерами допомагає їм адаптуватися до динамічного середовища, розширити можливості працевлаштування та сформувані необхідні компетентності, що відповідають сучасним викликам соціальної роботи.

Упродовж останніх двох років для здобувачів освіти ОПП «Соціальна робота» було організовано низку заходів за участю роботодавців, зокрема інформаційну сесію від благодійного фонду «Сподівання», тренінги з ефективної комунікації від «Карітас Запоріжжя» та практичні заняття з надання домедичної допомоги від «Мережі 100 відсотків життя. Запоріжжя». Особливу увагу приділено питанням роботи з постраждалими від гендерно зумовленого насильства та сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, що висвітлювали представники «Позитивні Жінки Запоріжжя» та «Мережі 100 відсотків життя. Запоріжжя». Також студенти мали можливість отримати практичні навички у сфері першої психологічної допомоги, психоемоційного розвантаження та протидії торгівлі людьми [6; 7; 8; 9; 11; 12].

Аналіз залучення стейкхолдерів до проведення гостьових лекцій засвідчив їхню високу ефективність у формуванні компетентностей майбутніх фахівців соціальної роботи. Така партисипація дозволяє студентам не лише здобути нові знання, а й відпрацювати практичні навички у реалістичних умовах під керівництвом досвідчених спеціалістів.

Принцип партисипації у частині формулювання компетентностей було застосовано і у ході оновлення освітньо-професійної програми «Соціальна робота» рівня фаховий молодший бакалавр, що реалізується у м. Запоріжжя у ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ»[14].

Так, у ході панельних фокус-груп, зустрічей з керівниками баз практик, моніторингу реалізації зазначеної освітньо-професійної програми були зібрані думки та пропозиції її стейкхолдерів щодо компетентностей, на формування яких має спрямовуватися освітньо-професійна програма підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота».

На перше місце була поставлені завдання з розвитку комунікативних і психологічних компетентностей майбутніх фахівців із соціальної роботи. Так, представники державних соціальних служб акцентували увагу на розвиток навичок комунікації та конфліктології, оскільки соціальні працівники часто працюють у складних умовах, що вимагають умінь ефективно вирішувати конфліктні ситуації та мотивувати клієнтів до позитивних змін. Крім того, була зфіксована потреба у поглибленому вивченні психологічних аспектів соціальної роботи, що передбачає використання інтерактивних занять і практичних кейсів, розроблених на основі реальних ситуацій.

Представниками основних груп стейкхолдерів було висловлено низку пропозицій щодо необхідності розвитку аналітичних та дослідницьких навичок у майбутніх соціальних працівників. Зокрема, наголошувалося, що ефективність соціальної роботи значною мірою залежить від уміння виявляти глибинні причини соціальних проблем, проводити їх комплексний аналіз і розробляти обґрунтовані стратегії для їх подолання (представники муніципальних соціальних служб). Крім того, на думку представників міжнародних соціальних проєктів і програм, сучасна підготовка фахівців має включати компоненти, що дозволяють студентам не лише знайомитися з теоретичними аспектами соціологічних та соціально-економічних досліджень, а й опановувати практичні методи збору, обробки та інтерпретації даних. Особливу увагу пропонувалося приділити підвищенню компететності у сфері моніторингу та оцінки надання соціальних послуг, забезпечити формування і розвиток потрібних для цього вмінь і навичок проведення соціологічних опитувань, застосування методів якісного та кількісного аналізу, роботи з великими масивами даних, відкритими джерелами інформації, сучасних приймів візуалізації аналітичних висновків та оцінок, зокрема, шляхом створення соціальних карт громади.

Окремий акцент було зроблено на важливості формування навичок стратегічного планування та розробки соціальних ініціатив на основі дослідницьких даних. Представники громадських організацій зазначали, що соціальні працівники часто-густо діють в умовах обмежених ресурсів, тому здатність аналізувати ситуацію, визначати пріоритети та адаптувати програми соціальної підтримки відповідно до реальних потреб громади є критично важливою.

Крім того, підкреслювалася необхідність розширення взаємодії студентів із громадськими організаціями, залучення їх до дослідницьких проєктів і соціального аудиту. Було запропоновано створити навчальні модулі, що передбачають виконання студентами самостійних аналітичних завдань у співпраці з реальними організаціями, що працюють у сфері соціального захисту.

Роботодавці, які співпрацюють із коледжем, запропонували активніше залучати студентів до дуального навчання, що сприятиме набуттю практичного досвіду ще під час освітнього процесу. Також було наголошено на необхідності посилення підготовки в питаннях правового супроводу соціальної роботи, що забезпечить майбутнім фахівцям ефективне використання нормативно-правових актів у професійній діяльності.

На нашу думку, налагоджений діалог між усіма зацікавленими сторонами утворив інституційну рамку для роботи з перегляду та удосконалення освітньої програми у контексті визначення та уточнення професійних компететностей фахівців із соціальної роботи. Підтвердження ефективності такого підходу та відповідності вимогам ринку праці отримано від 87% студентів, 100% викладачів і 92% роботодавців у ході проведення щорічних опитувань стейкхолдерів [5].

Разом із тим аналіз висловлених стейкхолдерами пропозицій щодо вдосконалення освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності «Соціальна робота» виявляє і потенційні колізії, що здатні порушити баланс компететнісного та партисипативного підходів.

На наш погляд, одним із ключових викликів, що виникає у процесі впровадження запропонованих змін, є потенційне звуження змісту освітньої програми до виключно професійних компетентностей. Запропоноване посилення комунікативних, аналітичних, управлінських і правових вмій і навичок без належної уваги до загальногуманітарної підготовки може призвести до формування фахівців із вузькопрофільним, технократичним мисленням, які не матимуть достатньої бази для широкого світоглядного аналізу соціальних процесів. Це суперечить гуманістичній, громадянсько-орієнтованій моделі освіти яка передбачає не лише формування спеціальних навичок, а й розвиток критичного мислення, етичної рефлексії та міждисциплінарного розуміння суспільних явищ.

Акцент на інтерактивні методи навчання, дуальну освіту та розширене залучення студентів до соціальних проєктів створює ризик зменшення частки фундаментальних теоретичних дисциплін у навчальному плані. Включення нових курсів і практик без відповідного коригування структури програми може призвести до перевантаження студентів прикладними аспектами на шкоду теоретичному осмисленню соціальних процесів.

Водночас сучасні освітні тенденції спрямовані на поєднання академічного знання з практичним досвідом, що є основою сталої підготовки фахівців соціальної сфери. Важливим завданням стає не протиставлення теорії та практики, а забезпечення взаємоз'язку між ними рамках інтегративної моделі, яка дозволяє студентам не лише засвоювати фундаментальні концепції, а й набувати вміння застосовувати їх у професійній діяльності.

ВИСНОВКИ

У цілому результати дослідження підтверджують, що сучасна підготовка фахівців соціальної роботи потребує інтеграції підходів, які сприяють як засвоєнню теоретичних знань, так і формуванню професійних навичок через практичну взаємодію із соціальними групами та стейкхолдерами. Одним із найбільш ефективних методів реалізації такого підходу є застосування партисипативного підходу, який забезпечує активну участь усіх сторін освітнього процесу в ухваленні рішень щодо формулювання та формування компетентностей майбутніх соціальних працівників.

Поряд із цим інтеграція компетентнісного та партисипативного підходів виявляється пов'язаною із розробкою та впровадженням стратегії адаптивного управління освітнім процесом, що поєднуюватимуть стандартизовані компетентнісні вимоги та партисипативні компоненти. Тобто перспективу подальших досліджень складає пошук моделей гнучких освітніх програм, які дозволять індивідуалізувати навчання, наближати його до практики, не втрачаючи його системного характеру. Подальше дослідження цих аспектів сприятиме вдосконаленню методологічних основ інтеграції компетентнісного та партисипативного підходів, що дозволить досягти більш ефективної підготовки соціальних працівників відповідно до сучасних викликів професії.

ЛІТЕРАТУРА

PRO практичний досвід здобувачів освіти ОПП «Соціальна робота»
<https://epkznu.com/pro-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%b9-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d0%b4-%d0%b7%d0%b4%d0%be%d0%b1%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%87%d1%96%d0%b2-%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d1%82/>

Горішна, Н. (2017). Сучасні тенденції розвитку соціальної роботи та підготовки соціальних працівників. *Social Work & Education*. №2. С. 8-22

Звіт про результати акредитаційної експертизи Київський фаховий коледж прикладних наук https://kcas.com.ua/docs/AKREDIT_OSV_PROGRAM/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%B7_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf.

Звіт про результати акредитаційної експертизи ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж ЗНУ» <https://drive.google.com/file/d/10AxtQbQg9E8fmHM5ZIAS7jWcB4I-Ko7/view>

Звіт про результати моніторингу про якість ОПП «Соціальна робота»
<https://drive.google.com/file/d/1rFNOpYgxyXEPnKl1QOsEiFfvo6ViG/view>

Матеріали за результатами гостьової інформаційної сесії
<https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d1%96%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d1%81%d1%96%d1%8f/>

Матеріали за результатами гостьової лекції <https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b4%d0%bb%d1%8f-%d0%bc%d0%b0%d0%b9%d0%b1%d1%83%d1%82%d0%bd%d1%96%d1%85-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb/>

Матеріали за результатами гостьової лекції <https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b2%d1%96%d0%b4-%d1%81%d1%82%d0%b5%d0%b9%d0%ba%d1%85%d0%be%d0%bb%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b0/>

Матеріали за результатами гостьової лекції <https://epkznu.com/%d0%b7-%d0%be%d0%bf%d1%82%d0%b8%d0%bc%d1%96%d0%b7%d0%bc%d0%be%d0%bc-%d1%83-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%84%d0%b5%d1%81%d1%96%d1%8e-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%bf/>

Матеріали за результатами захисту соціальних проєктів <https://epkznu.com/%d0%b7%d0%b0%d1%85%d0%b8%d1%81%d1%82-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%94%d0%ba%d1%82%d1%96%d0%b2/>

Матеріали за результатами практичної реалізації курсу «Технології соціальної роботи» <https://epkznu.com/%d1%81%d1%82%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b8-%d1%81%d0%bf%d0%b5%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82%d1%96-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d1%80/>

Матеріали за результатами реалізації практичної підготовки здобувачів освіти ОПП «Соціальна робота» <https://epkznu.com/%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%84%d0%b5%d1%81%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b5-%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d1%84%d0%b0%d1%85%d1%96%d0%b2%d1%86%d1%96%d0%b2-%d1%96%d0%b7-%d1%81/>

Матеріали за результатами реалізації творчого проєкту здобувачів ОПП «Соціальна робота» <https://epkznu.com/%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80%d1%87%d0%b8%d0%b9-%d>

[0%bf%d1%80%d0%be%d1%94%d0%ba%d1%82-%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bc%d0%b8/](https://epkznu.com/%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%81%d1%96%d1%8f-%d0%be%d0%bf-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d1%80%d0%be%d0%b1/)

Панельна дискусія ОПП «Соціальна робота»: обмін думками між поколіннями соціальних працівників <https://epkznu.com/%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%81%d1%96%d1%8f-%d0%be%d0%bf-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d1%80%d0%be%d0%b1/>

Пожидаєва, О., Семигіна, Т. (2017). Як навчати соціальній роботи дорослих? (З досвіду ваучерної програми професійного навчання осіб старше 45 років). *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. № 3. С. 78-90.

«Про вищу освіту»: закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1556-18>

Про затвердження стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота галузі знань 23 Соціальна робота освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-fahovoyi-peredvishoyi-osviti-zi-specialnosti-231-socialna-robota-galuzi-znan-23-socialna-robota-osvitno-profesijnogo-stupenya-fahovij-molodshij-bakalavr>

Семигіна, Т. (2024). Роль професійних асоціацій у забезпеченні якості вищої освіти: кейс соціальної роботи. С.197-202 https://www.researchgate.net/publication/389063994_ROL_PROFESIJNIH_ASOCIACIJ_U_ZABEZPECENNI_AKOSTI_VISOI_OSVITI_KEJS_SOCIALNOI_ROBOTI

Семигіна, Т. (2024). Сприяючи змінам: дослідження в соціальній роботі. Таллін: Teadmus. 436 с.

Bielialov, T., Trebyk, L., Zavrazhnyi, K., Demydenko, T., Jarvis, M., Malovichko, O. (2024). The role of artificial intelligence in the developm of entrepreneurial initiatives among displaced persons: management of innovative social work practices. *Multidisciplinary Science Journal*. №6. DOI: [10.31893/multiscience.2024ss0224](https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0224)

UNESCO International Bureau of Education <https://www.ibe.unesco.org/en/topics/competency-based-approaches>

THE PARTICIPATORY APPROACH TO COMPETENCE-BASED TRAINING OF JUNIOR BACHELORS IN SOCIAL WORK: EXPERIENCE OF PRACTICAL IMPLEMENTATION

Olena MALOVICHKO, Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine; elenamalovichko@ukr.net

Serhii MALOVICHKO, PhD Student of the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine; 0960770500@ukr.net

Oleh MASIUK, Doctor of Philosophical Sciences, Assistant Professor, Professor in the Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine; masiukoleg@np.znu.edu.ua

Taras BUTCHENKO, Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of the Department of Philosophy, Public Administration, and Social Work, Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, Ukraine; tiberuus17@gmail.com

Abstract. *The article is dedicated to analyzing the integration of participatory and competency-based approaches in the training of professional junior bachelors in the field of Social Work. The authors examine the current state of educational programs in Ukraine, identifying issues related to the fragmented involvement of stakeholders and the influence of the traditional didactic model, which limits students' competency development. The study explores the experience of implementing the participatory approach using the example of the Economics and Law Vocational College of Zaporizhzhia National University (ZNU) and evaluates its effectiveness in aligning students' competencies with contemporary demands in the labor market and the social sector.*

Special attention is given to the mechanisms for engaging employers, academic staff, graduates, and students in the development and revision of educational programs, ensuring a strong connection between theory and practice. The study determines that the participatory approach helps eliminate key shortcomings of the competency-based approach, particularly bureaucratization and the disconnect between educational standards and the real challenges of professional practice.

The article summarizes the experience of using interactive teaching methods, such as practical modeling of social cases, volunteer activities, research projects, guest lectures, and panel discussions. Potential contradictions between the competency-based and participatory approaches are identified. An excessive focus on professional competencies may lead to a narrowing of educational content and a weakening of general humanitarian training, contradicting the humanistic model of education. At the same time, integrating theoretical and practical components within an integrated educational model can provide a balance between fundamental knowledge and professional skills.

The practical significance of the research lies in the possibility of scaling the acquired experience to other institutions of professional pre-higher education and

developing recommendations for improving educational programs. Future research prospects include the development of an integrative model for adaptive updates in social work training, assessment of the effectiveness of participatory methods in competency-based education, and integration of international experience into the national system for training social workers.

Key words: *social work, competence-based approach, participatory approach, vocational education, educational and professional programs, social worker training, stakeholder involvement, integrated model.*

References

Practical Experience of Students of the "Social Work" Educational and Professional Program <https://epkznu.com/pro-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8%d1%87%d0%bd%d0%b8%d0%b9-%d0%b4%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d0%b4-%d0%b7%d0%b4%d0%be%d0%b1%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%87%d1%96%d0%b2-%d0%be%d1%81%d0%b2%d1%96%d1%82/> [in Ukrainian]

Horishna, N. (2017). Modern Trends in the Development of Social Work and the Training of Social Workers. *Social Work & Education*. №2. С. 8-22 [in Ukrainian]

Report on the Results of Accreditation Expertise. Kyiv Vocational College of Applied Sciences https://kcas.com.ua/docs/AKREDIT_OSV_PROGRAM/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%B7_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0.pdf. [in Ukrainian]

Report on the Results of Accreditation Expertise Economic and Legal Vocational College of Zaporizhzhia National University <https://drive.google.com/file/d/10AxtQBQg9E8fmHM5ZIAS7jWcB4I-Ko7/view> [in Ukrainian]

Report on the Results of Monitoring the Quality of the "Social Work" Educational and Professional Program <https://drive.google.com/file/d/1rFNOpYgxyXEpnKl1QOsEiFlFfvo6ViG/view> [in Ukrainian]

Materials from the Guest Information Session <https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d1%96%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d1%81%d1%96%d1%8f/> [in Ukrainian]

Materials from the Guest Lecture <https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b4%d0%bb%d1%8f-%d0%bc%d0%b0%d0%b9%d0%b1%d1%83%d1%82%d0%bd%d1%96%d1%85-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb/> [in Ukrainian]

Materials from the Guest Lecture by a Stakeholder <https://epkznu.com/%d0%b3%d0%be%d1%81%d1%82%d1%8c%d0%be%d0%b2%d0%b0-%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%86%d1%96%d1%8f-%d0%b2%d1%96%d0%b4-%d1%81%d1%82%d0%b5%d0%b9%d0%ba%d1%85%d0%be%d0%bb%d0%b4%d0%b5%d1%80%d0%b0/> [in Ukrainian]

Materials from the Guest Lecture "Optimism in the Social Work Profession" <https://epkznu.com/%d0%b7-%d0%be%d0%bf%d1%82%d0%b8%d0%bc%d1%96%d0%b7%d0%bc%d0%be%d0%bc-%d1%83-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%84%d0%b5%d1%81%d1%96%d1%8e-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%bf/> [in Ukrainian]

Materials from the Defense of Social Projects <https://epkznu.com/%d0%b7%d0%b0%d1%85%d0%b8%d1%81%d1%82-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%>

bb%d1%8c%d0%bd%d0%b8%d1%85-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%94%d0%ba%d1%82%d1%96%d0%b2/ [in Ukrainian]

Materials from the Practical Implementation of the "Social Work Technologies" Course <https://epkznu.com/%d1%81%d1%82%d1%83%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%b8-%d1%81%d0%bf%d0%b5%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82%d1%96-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d1%80/> [in Ukrainian]

Materials from the Practical Training Implementation of "Social Work" Students <https://epkznu.com/%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%84%d0%b5%d1%81%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b5-%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d1%8f-%d1%84%d0%b0%d1%85%d1%96%d0%b2%d1%86%d1%96%d0%b2-%d1%96%d0%b7-%d1%81/> [in Ukrainian]

Materials from the Creative Project Implementation by "Social Work" Students <https://epkznu.com/%d1%82%d0%b2%d0%be%d1%80%d1%87%d0%b8%d0%b9-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%94%d0%ba%d1%82-%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%b0%d0%bc%d0%b8/> [in Ukrainian]

Panel Discussion "Social Work": Exchange of Views Between Generations of Social Workers <https://epkznu.com/%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b5%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%81%d1%96%d1%8f-%d0%be%d0%bf%d0%bf-%d1%81%d0%be%d1%86%d1%96%d0%b0%d0%bb%d1%8c%d0%bd%d0%b0-%d1%80%d0%be%d0%b1/> [in Ukrainian]

Pozhydaeva, O., Semihina, T. (2017). How to Teach Social Work to Adults? (Based on the Experience of a Voucher Program for the Professional Training of People Over 45 Years Old). *Bulletin of the Academy of Labor, Social Relations, and Tourism*. № 3. P. 78-90. [in Ukrainian]

Approval of the Standard of Vocational Pre-Higher Education in Social Work <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-fahovoyi-peredvishoyi-osviti-zi-specialnosti-231-socialna-robota-galuzi-znan-23-socialna-robota-osvitno-profesijnogo-stupenya-fahovij-molodshij-bakalavr> [in Ukrainian]

«On Higher Education»: Law of Ukraine <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1556-18> [in Ukrainian]

Semihina, T. (2024). The Role of Professional Associations in Ensuring the Quality of Higher Education: The Case of Social Work. P.197-202 https://www.researchgate.net/publication/389063994_ROL_PROFESIJNIH_ASOCIACIJ_U_ZABEZPECENNI_AKOSTI_V_ISOI_OSVITI_KEJS_SOCIALNOI_ROBOTI [in Ukrainian]

Semihina, T. (2024). Promoting Change: Research in Social Work. Tallinn: Teadmus. 436 p. [in Ukrainian]

Bielialov, T., Trebyk, L., Zavrazhnyi, K., Demydenko, T., Jarvis, M., Malovichko, O. (2024). The role of artificial intelligence in the developm of entrepreneurial initiatives among displaced persons: management of innovative social work practices //Multidisciplinary Science Journal. №6. <https://10.31893/multiscience.2024ss0224>

UNESCO International Bureau of Education <https://www.ibe.unesco.org/en/topics/competency-based-approaches>

Article history:

Received: February 14, 2025

1st Revision: February 27, 2025

Accepted: March 30, 2025